

Codex over het welzijn op het werk

Boek III.- Arbeidsplaatsen

Titel 6.- Veiligheids- en gezondheidssignalering

Omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn 92/58/EEG van de Raad van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften voor veiligheids- en/of gezondheidssignalering op het werk (negende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van Richtlijn 89/391/EEG)

Art. III.6-1.- Deze titel is van toepassing op de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk.

Deze titel is niet van toepassing op:

- 1° de signalering voorgeschreven voor het op de markt brengen van gevaarlijke stoffen en mengsels, producten en uitrusting;
- 2° de signalering gebruikt voor het weg- en spoorwegverkeer, de binnen- en zeescheepvaart en het luchtverkeer.

Art. III.6-2.- Voor de toepassing van deze titel wordt verstaan onder:

- 1° verbodssignaal: een signaal dat een handelswijze, waardoor gevaar zou kunnen worden gelopen of gevaar zou kunnen ontstaan, verbiedt;
- 2° waarschuwingssignaal: een signaal dat voor een risico of een gevaar waarschuwt;
- 3° gebodssignaal: een signaal dat een bepaalde handelswijze voorschrijft;
- 4° reddings- of hulpsignaal: een signaal dat aanwijzingen geeft met betrekking tot nooduitgangen of hulp- of reddingsmiddelen;
- 5° aanwijzingssignaal: een signaal dat andere aanwijzingen geeft dan die bedoeld onder 1° tot 4°;
- 6° bord: een signaal dat door de combinatie van een geometrische vorm, kleuren en een symbool of een pictogram een bepaalde aanwijzing verstrekt en waarvan de zichtbaarheid van het bord wordt gegarandeerd door een voldoende sterke verlichting;
- 7° aanvullend bord: een bord dat samen met een onder 6° genoemd bord wordt gebruikt en dat aanvullende aanwijzingen verstrekt;
- 8° veiligheidskleur: een kleur waaraan een bepaalde betekenis is toegekend;
- 9° symbool of pictogram: een afbeelding die een situatie beschrijft of een bepaalde handelswijze voorschrijft en die wordt aangebracht op een bord of een verlicht oppervlak;
- 10° lichtsignaal: een signaal, uitgezonden door een inrichting bestaande uit doorzichtig of doorschijnend materiaal dat van binnen uit of van achteren wordt verlicht, zodat een lichtgevend oppervlak wordt waargenomen;

11° akoestisch signaal: een gecodeerd geluidssignaal, uitgezonden en verspreid door een daartoe ontworpen inrichting, zonder gebruikmaking van de menselijke stem of van spraaksynthese;

12° mondelinge mededeling: een overeengekomen mondelinge boodschap, met gebruikmaking van de menselijke stem of van spraaksynthese;

13° hand- of armsein: een beweging of stand van de armen of handen in gecodeerde vorm, bedoeld om aanwijzingen te geven aan personen die handelingen verrichten waarbij risico of gevaar voor werknemers bestaat;

14° etikettering: de etikettering zoals bedoeld in Verordening (EG) nr. 1272/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels, tot wijziging en intrekking van de Richtlijnen 67/548/EEG en 1999/45/EG, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1907/2006.

Art. III.6-3.- Onverminderd de bepalingen van artikel I.2-21, neemt de werkgever de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de werknemers, wat de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk betreft, een passende opleiding krijgen, inzonderheid in de vorm van nauwkeurige instructies.

De in vorig lid bedoelde opleiding heeft in het bijzonder betrekking op de betekenis van de signalering, inzonderheid wanneer daarbij woorden worden gebruikt, en op de te volgen algemene en specifieke handelwijzen.

Art. III.6-4.- Onverminderd de bepalingen van artikel I.2-16, zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers geïnformeerd worden over alle, betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk, te nemen maatregelen.

Art. III.6-5.- De veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk mag alleen gebruikt worden voor het overbrengen van boodschappen of informatie, bedoeld in deze titel.

Art. III.6-6.- § 1. Uitgezonderd in de omstandigheden bedoeld in § 3, wordt de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk op de volgende wijzen uitgevoerd:

1° op permanente wijze:

- a) de signalering met betrekking tot een verbod, een waarschuwing en een gebod, alsmede de signalering met betrekking tot de lokalisatie en de identificatie van reddings- of hulpmiddelen, door middel van borden die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen III.6-1, III.6-2 en III.6-6;
- b) de signalering voor de lokalisatie en identificatie van het materieel en de uitrusting voor brandbestrijding, door middel van borden of de veiligheidskleur die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen III.6-1, III.6-2 en III.6-4;
- c) de signalering op recipiënten en leidingen, overeenkomstig de voorschriften van artikel III.6-10 en van de bijlagen III.6-1 en III.6-3;
- d) de signalering van het gevaar door stoten tegen obstakels, door vallende voorwerpen of voor vallen van personen, door middel van banden of borden die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen III.6-1, III.6-2 en III.6-5;

- e) de markering van verkeerswegen overeenkomstig de voorschriften van de bijlagen III.6-1 en III.6-5;

2° op occasionele wijze:

- a) de signalering van gevaarlijke gebeurtenissen, de oproep van personen voor een specifieke actie, alsmede de dringende evacuatie van personen, door middel van een lichtsignaal, een akoestisch signaal of een mondelinge mededeling die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen III.6-1, III.6-6, III.6-7 en III.6-8 en rekening houdend met de mogelijkheden tot vrije keuze bedoeld in artikel III.6-8 en tot gelijktijdig gebruik bedoeld in artikel III.6-9;
- b) het leiden van personen, die handelingen verrichten waarbij een risico of een gevaar bestaat, door middel van hand- of armseinen of mondelinge mededelingen die overeenstemmen met de voorschriften van de bijlagen III.6-1, III.6-8, en III.6-9.

§ 2. In afwijking van de bepalingen van § 1 kan de Minister aan werkgevers of categorieën van werkgevers de toestemming verlenen de maatregelen met betrekking tot de bijlagen III.6-6, III.6-7, III.6-8, punt 2 en III.6-9, punt 3, te vervangen door alternatieve maatregelen die hetzelfde beschermingsniveau garanderen.

De in het eerste lid bedoelde toestemming wordt verleend op advies van de algemene directie TWW.

De aanvraag wordt ingediend bij de algemene directie HUA en is vergezeld van een voorstel van alternatieve maatregelen en van het advies van het of de betrokken Comités.

§ 3. De signalering die van toepassing is op het weg- en spoorwegverkeer, de binnen- en zeescheepvaart en het luchtverkeer moet, indien daar reden toe is en onverminderd de bepalingen met betrekking tot de bijlage III.6-5, voor dat verkeer worden gebruikt binnen de ondernemingen of inrichtingen.

Art. III.6-7.- De veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk moet doeltreffend zijn.

Daartoe eerbiedigt de werkgever de algemene principes, opgesomd in de bijlage III.6-1, punt 3.

Art. III.6-8.- Bij gelijke doeltreffendheid bestaat een vrije keuze tussen:

- 1° een band of een bord voor het signaleren van risico's van struikelen, of vallen door hoogteverschil;
- 2° de lichtsignalen, de akoestische signalen of de mondelinge mededeling;
- 3° het hand- of armsein of de mondelinge mededeling.

Art. III.6-9.- De volgende signalen kunnen gelijktijdig gebruikt worden:

- 1° het lichtsignaal en het akoestisch signaal;
- 2° het lichtsignaal en de mondelinge mededeling;
- 3° het hand- of armsein en de mondelinge mededeling.

Art. III.6-10.- Recipiënten die gebruikt worden bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen of mengsels bedoeld in Verordening (EG) nr. 1272/2008, en recipiënten gebruikt voor de opslag

van dergelijke gevaarlijke stoffen of mengsels alsmede zichtbare leidingen die dergelijke gevaarlijke stoffen of mengsels bevatten of waardoor deze gevaarlijke stoffen of mengsels worden getransporteerd, moeten voorzien zijn van de voorgeschreven etikettering, zoals gedefinieerd in artikel III.6-2, 14°.

De bepalingen van het eerste lid zijn niet van toepassing op recipiënten die worden gebruikt bij werkzaamheden van korte duur of op recipiënten met een vaak wisselende inhoud, mits er toereikende alternatieve maatregelen worden genomen, inzonderheid op het gebied van voorlichting en opleiding van de werknemers, die hetzelfde beschermingsniveau garanderen.

De etikettering kan:

- 1° vervangen worden door waarschuwingsborden als weergegeven in bijlage III.6-2, waarbij dezelfde pictogrammen of symbolen worden gebruikt. Indien punt 3.2 van bijlage III.6-2 geen gelijkwaardig waarschuwingsbord bevat, moet het relevante gevarenpictogram als weergegeven in bijlage V van Verordening (EG) nr. 1272/2008 worden gebruikt;
- 2° aangevuld worden met bijkomende informatie zoals de naam en/of de formule van de gevaarlijke stof of van het gevaarlijke mengsel en een gedetailleerde beschrijving van het gevaar;
- 3° voor het transport van recipiënten op de arbeidsplaats worden aangevuld met of vervangen door borden die in de hele Europese Unie van toepassing zijn voor het transport van gevaarlijke stoffen of mengsels.

Art. III.6-11.- Plaatsen, lokalen of afgesloten ruimten die worden gebruikt voor de opslag van aanzienlijke hoeveelheden gevaarlijke stoffen of mengsels, moeten worden aangeduid door de passende waarschuwingsborden bedoeld in bijlage III.6-2, punt 3, 2°, of worden voorzien van een signalering overeenkomstig artikel III.6-10, tenzij, rekening houdend met bijlage III.6-2, punt 1, 4°, wat de afmetingen betreft, de etikettering van de afzonderlijke verpakkingen of recipiënten daartoe volstaat. Indien punt 3, 2° van bijlage III.6-2 geen gelijkwaardig waarschuwingsbord bevat om mensen te waarschuwen voor gevaarlijke stoffen of mengsels, moet het relevante gevarenpictogram als vastgelegd in bijlage V bij Verordening (EG) nr. 1272/2008 worden gebruikt.

De in het eerste lid bedoelde borden of etikettering moeten, al naar gelang het geval, bij de opslagruimte of op de toegangsdeur tot de opslagruimte worden geplaatst.”

BIJLAGE III.6-1

Algemene principes inzake de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Doel van de veiligheids- en gezondheidssignalering is, op een snelle en gemakkelijk te begrijpen wijze de aandacht te vestigen op objecten, activiteiten en situaties, die bepaalde gevaren kunnen veroorzaken.
2. De aanwijzingen in onderstaande tabel gelden voor alle signaleringen met een veiligheidskleur:

KLEUR	BETEKENIS OF DOEL	AANWIJZINGEN EN TOELICHTINGEN
Rood	Verbodssignaal	Gevaarlijke houding
	Gevaar – alarm	Stop, stilstand, noodschakelaars Evacuatie
	Brandbestrijdingsmateriaal en brandweeruitrusting	Identificatie en lokalisatie
Geel of oranje-geel	Waarschuwingssignaal	Pas op, wees voorzichtig Verificatie
Blauw	Gebodssignaal	Handelwijze of specifieke actie – verplichting tot het dragen van de persoonlijke beschermingsuitrusting
Groen	Reddingssignaal, eerste hulpsignaal	Deuren, uitgangen, wegen, materiaalposten, lokalen
	Veilige situatie	Terugkeer naar de normale situatie

3. De doeltreffendheid van een signalering mag niet in het gedrang worden gebracht door:

1° de aanwezigheid van een andere signalering of van een andere emissiebron van hetzelfde type die de zicht- of hoorbaarheid verstoren. Dit houdt onder meer in dat:

- a. vermeden wordt teveel borden dicht bij elkaar te plaatsen;
- b. niet terzelfder tijd twee lichtsignalen worden gebruikt die met elkaar kunnen worden verward;
- c. geen lichtsignaal wordt gebruikt in de nabijheid van een andere, weinig verschillende lichtbron;

- d. niet terzelfdertijd twee geluidssignalen worden gebruikt;
 - e. geen geluidssignaal wordt gebruikt als het omgevingslawaai te sterk is;
- 2° een slecht ontwerp, een ontoereikend aantal, een slechte plaatsing, een slechte staat of een slechte werking van de signaleringsmiddelen of -voorzieningen. Dit houdt onder meer in dat:
- a. de signaleringsmiddelen en -voorzieningen, al naar gelang van het geval, geregeld moeten worden schoongemaakt, onderhouden, geverifieerd en gerepareerd, zo nodig vervangen, met het oog op het behoud van hun intrinsieke en/of functionele kwaliteiten;
 - b. het aantal signaleringsmiddelen of -voorzieningen dat moet worden aangebracht, en de plaats ervan afhankelijk zijn van de grootte van de risico's of gevaren of van de te beveiligen zone;
 - c. bij signaleringen die een energiebron behoeven, in een noodinstallatie voorzien moet zijn voor het geval dat deze energiebron zou uitvallen, behalve indien het risico ophoudt te bestaan bij het uitvallen van de energie;
 - d. een licht- of geluidssignaal bij inwerkingstelling het begin van een geveerde actie aangeeft en dat de duur ervan even lang moet zijn als de actie het vereist;
 - e. de licht- en geluidssignalen na ieder gebruik onmiddellijk opnieuw ingeschakeld moeten worden;
 - f. de licht- en geluidssignalen vóór de ingebruikneming op hun goede werking en reële doeltreffendheid moeten worden gecontroleerd. Die controle moet nadien voldoende vaak worden herhaald;
 - g. indien de betrokken werknemers een beperkt gehoor- of gezichtsvermogen hebben, onder meer door het dragen van individuele beschermende uitrusting, adequate aanvullende maatregelen of vervangingsmaatregelen dienen te worden genomen.

BIJLAGE III.6-2

Voorschriften betreffende de signaleringsborden bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Algemene intrinsieke kenmerken:

- 1° De pictogrammen moeten zo eenvoudig mogelijk zijn en de voor het begrip overbodige details dienen te worden weggelaten.
- 2° De specifieke borden in punt 3 moeten voor de aldaar omschreven verboden handelingen, gevaren, verplichtingen of andere informatie, gebruikt worden. De gebruikte pictogrammen mogen licht afwijken van of meer gedetailleerd zijn dan de voorstellingen in punt 3. De betekenis ervan dient evenwel dezelfde te zijn en verschillen of aanpassingen mogen de betekenis niet onduidelijk maken.
- 3° De borden moeten gemaakt zijn van materiaal met een zo groot mogelijke schokvastheid weerbestendigheid en resistentie voor omgevingsfactoren.
- 4° De borden moeten dusdanige afmetingen en kleur- en lichttechnische eigenschappen bezitten dat zij goed zichtbaar en gemakkelijk te begrijpen zijn.

2. Gebruiksomstandigheden:

- 1° De borden worden in beginsel, rekening houdend met eventuele obstakels, op passende hoogte en op een passende plaats ten opzichte van het gezichtsveld geïnstalleerd, hetzij bij de toegang tot een zone waar een algemeen risico bestaat hetzij in de onmiddellijke nabijheid van een bepaald risico of het te signaleren object, en wel op een goed verlichte en gemakkelijk toegankelijke en zichtbare plaats.

Bij slechte natuurlijke verlichtingsomstandigheden dienen fluorescerende kleuren, reflecterende materialen of kunstlicht te worden gebruikt.

- 2° Een bord moet worden verwijderd zodra de situatie die de aanwezigheid ervan rechtvaardigt, niet meer bestaat.

3. Te gebruiken borden:

1° Verbodsborden:

a. Intrinsieke kenmerken:

- rond;
- zwart pictogram op witte achtergrond, rode rand en balk (die van links naar rechts over het pictogram loopt onder een hoek van 45° ten opzichte van de horizontale lijn) (de rode kleur moet ten minste 35% van het oppervlak van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Verboden te roken

Vuur, open vlam en roken
verboden

Verboden voor voetgangers

Verboden met water
te blussen

Geen drinkwater

Geen doorgang
voor onbevoegden

Verboden voor transportvoertuigen

Niet aanraken

2° Waarschuwingsborden:

a. Intrinsieke kenmerken:

- driehoekig;
- zwart pictogram op gele achtergrond, zwarte rand (de gele kleur moet ten minste 50% van het oppervlak van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Ontvlambare stoffen of
hoge temperatuur (1)

Explosieve stoffen

Giftige stoffen

(1) In afwezigheid van een specifiek bord voor hoge temperatuur.

Bijtende stoffen

Radioactieve stoffen

Hangende lasten

Transportvoertuigen

Gevaar voor elektrische
spanning

Gevaar (1)

Laserstraal

Oxiderende stoffen

Niet-ioniserende straling

Belangrijk magnetisch
veld

Struikelen

Vallen door
hoogteverschil

Biologisch gevaar (2)

Lage temperatuur

(1) Dit waarschuwingsbord wordt niet gebruikt om te waarschuwen voor gevaarlijke stoffen of mengsels, behalve in gevallen waarin het waarschuwingsbord wordt gebruikt in overeenstemming met punt 4 van bijlage III.6-3 om de opslag van gevaarlijke stoffen of mengsels aan te geven.

(2) Pictogram zoals bedoeld in boek VII.

3° Gebodsborden:

a. Intrinsieke kenmerken:

- rond;
- wit pictogram op blauwe achtergrond (de blauwe kleur moet ten minste 50% van het oppervlak van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Oogbescherming verplicht

Veiligheidshelm verplicht

Gehoorscherming
verplicht

Adembescherming
verplicht

Veiligheidsschoenen
verplicht

Veiligheidshandschoenen
verplicht

Veiligheidspak verplicht

Gelaatsbescherming
verplicht

Individueel
veiligheidsharnas verplicht

Verplichte oversteekplaats
(voor voetgangers)

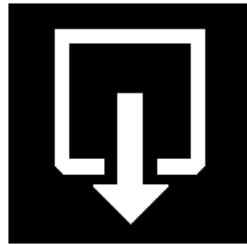
Algemeen gebod
(eventueel samen met een ander bord)

4° Reddingsborden:

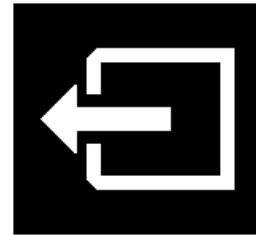
a. Intrinsieke kenmerken:

- rechthoekig of vierkant;
- wit pictogram op groene achtergrond (de groene kleur moet ten minste 50% van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Plaats of richting van een uitgang die gewoonlijk door de in de inrichting aanwezige personen gebruikt wordt; dit pictogram mag slechts gebruikt worden voor uitgangen die ook aan de eisen voor nooduitgangen voldoen (te plaatsen boven, of boven een doorgang naar, een uitgang)

Richting van een uitgang (naar links) die gewoonlijk door de in de inrichting aanwezige personen gebruikt wordt; dit pictogram mag slechts gebruikt worden voor uitgangen die ook aan de eisen voor nooduitgangen voldoen (een symmetrisch pictogram wordt gebruikt voor een uitgang naar rechts; dit bord mag eveneens geheld worden)

Plaats of richting van een nooduitgang (te plaatsen boven, of boven een doorgang naar, een nooduitgang)

Richting van een nooduitgang (naar links) (een symmetrisch pictogram wordt gebruikt voor een nooduitgang naar rechts; dit bord mag eveneens geheld worden)

Te volgen richting (wordt samen met één van de onderstaande borden gebruikt)

Eerste hulp

Draagberrie

Veiligheidsdouche

Ogen spoelen

Telefoon voor redding en eerste hulp

5° Borden in verband met het brandbestrijdingsmaterieel:

a. Intrinsieke kenmerken:

- rechthoekig of vierkant;
- wit pictogram op rode achtergrond (de rode kleur moet ten minste 50% van het oppervlak van het bord beslaan);

b. Specifieke borden:

Brandslang

Ladder

Blusapparaat

Telefoon voor brandbestrijding

Te volgen richting
(wordt samen met één van de bovenstaande borden gebruikt)

BIJLAGE III.6-3

Voorschriften inzake signalering op recipiënten en leidingen bedoeld in titel 6 van dit boek

1. De signalering op de recipiënten en de leidingen moet op de volgende wijze worden aangebracht:
 - op de zichtbare zijde(n);
 - in de vorm van hard materiaal, zelfklevend materiaal of verf.
2. De intrinsieke kenmerken bedoeld in de bijlage III.6-2, punt 1, 3°, en de gebruiksomstandigheden, bedoeld in de bijlage III.6-2, punt 2, betreffende de signaleringsborden, zijn, als daar reden toe is, van toepassing op de etikettering bedoeld in de artikelen III.6-10 en III.6-11.
3. De op leidingen gebruikte etikettering moet, onverminderd artikel III.6-10 en de punten 1 en 2, zichtbaar en voldoende herhaald worden aangebracht in de nabijheid van de meest gevaarlijke plaatsen, zoals kleppen en aansluitingspunten.
4. De voorraden van een aantal gevaarlijke stoffen of mengsels, bedoeld in artikel III.6-10, kunnen worden aangeduid door het waarschuwingsbord "gevaar", geplaatst overeenkomstig de bepalingen van artikel III.6-11, tweede lid.

BIJLAGE III.6-4

Voorschriften inzake de identificatie en lokalisatie van het brandbestrijdingsmaterieel bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Het brandbestrijdingsmaterieel moet geïdentificeerd worden door het kleuren van het materieel en door middel van een lokalisatiebord en/of het kleuren van de plaatsen of de toegangen tot de plaatsen waar het brandbestrijdingsmaterieel zich bevindt.
2. De identificatiekleur van het brandbestrijdingsmaterieel is rood.

Met het oog op een gemakkelijke identificatie moet het rode oppervlak groot genoeg zijn.

3. De in de bijlage III.6-2, punt 3, 5°, bedoelde borden moeten worden gebruikt al naar gelang van de plaats waar dit materiaal zich bevindt.

BIJLAGE III.6-5

Voorschriften inzake de signalering van obstakels en gevaarlijke plaatsen en de markering van verkeerswegen bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Signalering van obstakels en gevaarlijke plaatsen:

- 1° De signalering van gevaar door stoten tegen obstakels, door vallende voorwerpen of personen, geschiedt door middel van geel afgewisseld met zwart, of rood afgewisseld met wit, binnen de bebouwde zones van de onderneming waartoe de werknemers in het kader van hun werk toegang hebben.
- 2° De afmetingen van de signalering dienen rekening te houden met de afmetingen van het gesignaleerde obstakel of de gesignaleerde gevaarlijke plaats.
- 3° De gele en zwarte of rode en witte banden moeten onder een hoek van circa 45° worden aangebracht en ongeveer dezelfde afmetingen hebben.

4° Voorbeeld:

2. Markering van verkeerswegen:

- 1° De verkeerswegen voor voertuigen dienen duidelijk door middel van doorlopende strepen met een goed zichtbare kleur - bij voorkeur wit of geel, doch afhankelijk van de kleur van de grond - te worden aangegeven.
- 2° Bij het aanbrengen van de strepen moet rekening worden gehouden met de nodige veiligheidsafstanden tussen de voertuigen die er kunnen rijden en elk voorwerp dat zich in de nabijheid kan bevinden alsook tussen de voetgangers en de voertuigen.
- 3° In de bebouwde zones moeten de zich buiten bevindende permanente wegen niet worden gemarkeerd, voor zover zij voorzien zijn van passende hekken of een passende bestrating.

BIJLAGE III.6-6

Voorschriften inzake de lichtsignalen bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Intrinsieke kenmerken:

- 1° Rekening houdend met de gebruiksomstandigheden moet het door een signaal uitgezonden licht een aan de omgeving aangepast lichtcontrast veroorzaken dat niet tot verblinding mag leiden of tot een slechte zichtbaarheid door een onvoldoende lichtsterkte.
- 2° Het lichtoppervlak dat een signaal uitzendt, moet uniform van kleur zijn of een pictogram op een bepaalde achtergrond bevatten.
- 3° De uniforme kleur moet beantwoorden aan de tabel inzake de betekenis van de kleuren, opgenomen in bijlage III.6-1, punt 2.
- 4° Wanneer het signaal een pictogram bevat, moet dit voldoen aan alle op signaleringsborden van toepassing zijnde regels, als nader omschreven in bijlage III.6-2.

2. Bijzondere gebruiksregels:

- 1° Wanneer een voorziening een continu en intermitterend signaal kan uitzenden, moet het intermitterende signaal worden gebruikt om ten opzichte van het continue signaal aan te geven dat het gaat om een situatie die een groter gevaar inhoudt of waarbij de gewenste of verplichte interventie of actie met grotere spoed moet worden uitgevoerd.

De duur van elke flits en de frequentie van de flitsen van een intermitterend lichtsignaal moeten zodanig zijn geregeld:

- dat een goede perceptie van de boodschap wordt gegarandeerd en
 - dat wordt vermeden dat er verwarring ontstaat hetzij tussen verschillende lichtsignalen, hetzij met een continu lichtsignaal.
- 2° Wanneer een intermitterend lichtsignaal wordt gebruikt in plaats of ter aanvulling van een geluidssignaal, moet de code van het signaal identiek zijn.
 - 3° Een voorziening om een lichtsignaal uit te zenden in geval van groot gevaar, moet speciaal bewaakt worden of uitgerust zijn met een reservelamp, die, bij defect van de in gebruik zijnde lamp, automatisch haar functie overneemt.

BIJLAGE III.6-7

Voorschriften inzake de akoestische signalen bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Intrinsieke kenmerken:

1° Een akoestisch signaal moet:

- a. een geluidsniveau hebben dat duidelijk hoger is dan het niveau van het omgevingslawaaï, zodat het goed hoorbaar is, doch niet te luid of pijnlijk voor de oren;
- b. gemakkelijk herkenbaar zijn, onder meer rekening houdend met de duur van de impulsen en met het interval tussen impulsen en groepen van impulsen, en gemakkelijk te onderscheiden zijn van een ander geluidssignaal en andere omgevingsgeluiden.

2° Wanneer een voorziening een akoestisch signaal met variabele en vaste frequentie kan uitzenden, moet de variabele frequentie worden gebruikt om ten opzichte van de vaste frequentie aan te geven dat het gaat om een situatie die een groter gevaar inhoudt of waarbij de gewenste of verplichte interventie of actie met grotere spoed moet worden uitgevoerd.

2. Te gebruiken code:

Het geluid van een ontruimingssignaal moet continu zijn.

BIJLAGE III.6-8

Voorschriften inzake de mondelinge mededeling bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Intrinsieke kenmerken:

- 1° De mondelinge mededeling vindt plaats tussen een spreker of zender en één of meer toehoorders, en wel in de vorm van korte teksten, woordgroepen en/of afzonderlijke woorden, eventueel gecodeerd.
- 2° De mondelinge boodschappen moeten zo kort, eenvoudig en duidelijk mogelijk zijn; de taalvaardigheid van de spreker en het gehoorvermogen van de toehoorder(s) moeten voldoende zijn om een ondubbelzinnige communicatie tot stand te brengen.
- 3° De mondelinge mededeling is direct (gebruik van de menselijke stem) of indirect (menselijke stem of spraaksynthese, verspreid door een gepast middel).

2. Bijzondere gebruiksregels:

- 1° De betrokken personen moeten de gebruikte taal goed kennen, zodat zij de mondelinge boodschap correct kunnen uitspreken en begrijpen en zich al naar gelang van de boodschap op passende wijze kunnen gedragen op het vlak van de veiligheid of de gezondheid.
- 2° Wanneer een mondelinge mededeling wordt gebruikt in plaats of ter complementering van hand- of armseinen, moeten, als er geen codes worden gebruikt, woorden worden gebezigd zoals bijvoorbeeld:

- start:	om het begin van een commando aan te duiden;
- stop:	om een beweging te onderbreken of te beëindigen;
- einde:	om de werkzaamheden stop te zetten;
- hijsen:	om een last te doen ophijsen;
- vieren:	om een last te doen dalen;
- vooruit achteruit naar rechts naar links	de betekenis van deze bewegingen dient in voorkomend geval gecoördineerd te worden met de dienovereenkomstige hand- of armseinen;
- gevaar:	
- snel:	om uit veiligheidsoverwegingen een beweging te versnellen.

BIJLAGE III.6-9

Voorschriften inzake de hand- en armseinen bedoeld in titel 6 van dit boek

1. Intrinsieke kenmerken:

Een hand- en armsein moet precies en eenvoudig zijn, uit een breed gebaar bestaan; gemakkelijk te geven en te begrijpen zijn en goed van een ander hand- of armsein kunnen worden onderscheiden.

Het gelijktijdig gebruik van beide armen dient symmetrisch te verlopen en mag slechts één enkel signaal weergeven.

Mits zij een ten minste gelijkwaardige betekenis en begrijpelijkheid hebben en beantwoorden aan de hierboven genoemde kenmerken, mogen de gebruikte hand- en armseinen licht afwijken van of meer gedetailleerd zijn dan de in punt 3 opgenomen voorstellingen.

2. Bijzondere gebruiksregels:

1° De persoon die seinen geeft, genaamd seingever, geeft met behulp van hand- en armseinen besturingsinstructies door aan de ontvanger van de seinen, genaamd bestuurder.

2° De seingever moet de gehele besturingsoperatie kunnen zien, zonder daarbij door de handeling gehinderd te worden.

3° De seingever moet zijn aandacht uitsluitend wijden aan het geven van de besturingsinstructies en de veiligheid van de werknemers die zich in de nabijheid bevinden.

4° Wanneer niet aan de in punt 2, 2°, genoemde voorwaarden kan worden voldaan, dienen één of meer bijkomende seingeverers te worden ingeschakeld.

5° De bestuurder moet de in uitvoering zijnde transportbeweging stopzetten om nieuwe instructies te vragen, wanneer hij de ontvangen orders niet met de nodige veiligheids garanties kan uitvoeren.

6° Maatregelen ter ondersteuning van de hand- en armseinen:

- a. De seingever moet gemakkelijk door de bestuurder kunnen worden herkend.
- b. De seingever dient één of meer geëigende herkenningstekens te dragen, bijvoorbeeld, jas, helm, ondermouwen, armbanden, bats (seinschijf).
- c. Deze herkenningstekens dienen een heldere, bij voorkeur voor alle tekens gelijke kleur te hebben, die uitsluitend door de seingever mag worden gebruikt.

3. Te gebruiken gecodeerde gebaren:

Inleidende opmerking:

De hierna aangegeven gecodeerde gebaren doen geen afbreuk aan het gebruik van andere, op het niveau van de Europese ruimte van toepassing zijnde, codes, met name in bepaalde activiteitssectoren, waarmee dezelfde handelingen worden aangeduid.

Betekenis	Beschrijving	Illustratie
-----------	--------------	-------------

A. Algemene gebaren

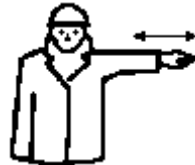

BEGIN Pas op ! Begin van commando	Beide armen zijn horizontaal gestrekt met de handpalmen naar voren.	
STOP Onderbreking Einde van de beweging	De rechterarm is opgeheven en de rechterhandpalm naar voren gehouden.	
EINDE Einde van de werkzaamheden	Beide handen zijn ter hoogte van de borst samengevoegd.	

B. Verticale bewegingen

HIJSEN	Met de opgeheven rechterarm en naar voren gebrachte rechterhandpalm wordt traag een cirkelbeweging gemaakt.	
VIEREN	Met de naar beneden gerichte rechterarm en naar binnen gehouden rechterhandpalm wordt traag een cirkelbeweging gemaakt.	

Betekenis	Beschrijving	Illustratie
VERTICALE AFSTAND	De afstand wordt met de handen aangegeven.	

C. Horizontale bewegingen

VOORUIT	Beide armen worden gebogen, beide handpalmen worden naar binnen gehouden en met de voorarmen worden trage bewegingen naar het lichaam toe gemaakt.	
ACHTERUIT	Beide armen worden gebogen, beide handpalmen worden naar buiten gehouden, met de voorarmen worden trage bewegingen van het lichaam af gemaakt.	
NAAR RECHTS ten opzichte van de signaalgever	Met de ongeveer horizontaal gestrekte rechterarm en de naar beneden gehouden rechterhandpalm worden trage richtingaanwijzende bewegingen gemaakt.	
NAAR LINKS ten opzichte van de signaalgever	Met de ongeveer horizontaal gestrekte linkerarm en de naar beneden gehouden linkerhandpalm worden trage richtingaanwijzende bewegingen gemaakt.	
HORIZONTALE AFSTAND	De afstand wordt met de handen aangegeven.	

Betekenis	Beschrijving	Illustratie
-----------	--------------	-------------

D. Gevaar

GEVAAR Noodstop	Beide armen opgeheven, handpalmen naar voren.	
SNELLE BEWEGING	De gecodeerde, bevelende gebaren ter aangeving van de bewegingen worden zeer snel uitgevoerd.	
TRAGE BEWEGING	De gecodeerde, bevelende gebaren ter aangeving van de bewegingen worden zeer langzaam uitgevoerd.	